

Hüsn-i Hat (güzel yazı), Hat Sanatı

Hüsn-i hat, Kur'ân-ı Kerîm'i ona lâîk bir güzellikle yazmak gayret ve rikkatinden doğmuş müstesnâ bir san'attır.

Öyle ki bütün İslâm dünyâsında bu gerçek:

"Kur'ân-ı Kerîm Hicâz'da nâzil oldu, Mısır'da okundu, İstanbul'da yazıldı..."
şeklinde ifâde ve tescîl edilmiştir.

Hüsn-i hattın husûsiyet ve ehemmiyetini kısaca şu iki maddede îzâh etmek mümkündür:

Tıbbî Bakımdan:

Hat san'atı, yeryüzünde mevcûd diğer yazılara nazaran tıbbî bakımdan bir üstünlük arzeder:

1. Hiç yazı bilmeyen bir çocuğa bir çizgi çizdirseniz tabîatından gelen hislerle o çizgiyi sağdan sola doğru keşîde eder (çeker). Çünkü kolun içeriye doğru hareketi uzviyeti bozamaz. Bundan dolayıdır ki, uzun zaman hüsn-i hat yazanların kolları ağrımaz.
2. Sürekli hareketler hangi uzuv üzerinde cereyan ederse etsin onu yorar. Ancak hüsn-i hatta ise kavisler hâkim olduğundan böyle bir yorgunluk görülmez. Bilakis dinlenme ve göz rahatlığı hâsıl olur.
3. Asabî bir insan, bir karalama yapsa, o karalama testere dişlerini andırır. Sert ve kırık çizgiler hâlinde görülür. Batı insanı Allâh'a âid doğru telâkkîyi şuûr altından şuûr üstüne çıkaramadığı için rûhu muzdariptir. O ızdırap, Batı'nın bütün bedîî mahsullerinde tezâhür eder. Kiliselerine dikkat ediniz: Mîmârîleri kaktüs dikenini andırır. Sivri bitişler hâkimdir.

İslâm mîmârîsinde ise, yuvarlaklık göze çarpar. Yanyana duran Sultanahmed câmii ile Ayasofya'yı psikolojik olarak tahlîl ederseniz, Sultanahmed uçmaya müheyyâ bir güvercini andırır. Ayasofya'da ise hantal bir hendeseyi müşâhede edersiniz. Bu keyfiyet iki toplumun rûhunun taşa in'ikâsıdır.

İnsan psikolojisinde huzurun sağlanması için yazı yazarken elin ve gözün yorulmaması bakımından hüsn-i hattın fevkalâde üstün bir mâhiyet arzemesi de işte bundandır.

Bunun için Osmanlı'da tahsîl gören hemen herkes belli bir ölçüde hüsn-i hatla meşgul olmuştur.

Hüsn-i hat, hâfızaya değil zekâyâ yüklenir. Hâfızaya gelen yük, insanı hantallaştırırken, zekâyâ yük olan şey ise, onun gelişmesine sebep olur. Meselâ hüsn-i hatta mühim olan istif yapmak mes'elesi, zihni bir ameliyyeyi gerektirir ki, bu da zekâyı inkişâf ettirir.

Bedîî Bakımdan:

Güzellik duygusu, muhtevâ kadar şekil şartlarına da bağlı olarak tatmin olur. Güzel bir muhtevâ, göze hoş gelmeyen bir şekil içinde güzelliğinden çok şey kaybeder. Meselâ gülün yaprakları oval değil de diken gibi sert bir çizgi ile nihayete erseydi, huzur ve yumuşaklık vermez, rûhu

okşamazdı. Yâni şekiller, verdikleri intibâ bakımından rûhla son derecede alâkalıdırlar. Huzurlu bir insan sıcak ve ölgün renkleri tercih ederken huzursuz bir insan, frapan, keskin renk ve şekilleri tercih eder.

"Gözlükten kurtulmak isteyenler hüsn-i hatla meşgul olsunlar!"

Bunun mânâsı, hüsn-i hattın gözü yormamasına mukâbil yumuşak kavisleri sebebiyle bozuk gözü bile tedâvî etmesidir. Üstelik bunu tavsiye eden de, 1950'li yıllarda Rum doktordur.

Nitekim hüsn-i hattın bugünkü kıvama gelmeden evvelki hâlinde dahî nisbeten de olsa mevcûd olan bu tabîî husûsiyet dolayısıyla **Hazret-i Ali** -radiyallâhü anh-, şöyle buyurmuştur:

"Çocuklarınıza hüsn-i hat ile ikrâmda bulununuz! Zîrâ hüsn-i hat, işlerin en mühimi ve sevincin de en büyüğüdür."

Hattat Hâmid Aytaç, Paşabahçe cam fabrikasında bir sipariş üzerine tabaklara "hüsn-i hat" yazmakla meşgulken yanına bir vazîfeli geldi. Bir müddet kendisini hayran hayran seyredip takdir ettikten sonra merakla:

"-Hocam!.. Diğer yazılarda bu seviyeyi göremiyoruz! Bu hârika san'atın böyle bir zirveye ulaşması nasıl oldu?" diye sordu.

Üstâd Hâmid Aytaç:

"-Üç temel husûsiyet ile..." dedi ve şunları söyledi:

"-Bu yazı;

1. Bin senelik bir tekâmül,

2. Yapısında meknûz san'at istîdâdı, yâni şeklinde yumuşaklık ve kavislerin bulunması, bunun da insan hâlet-i rûhiyyesiyle tenâsüp arzemesi,

3. Aralıksız devam eden bir dînî gayret ve heyecan neticesinde böylesine bir san'at hâlinde hârikalaştı. Çizgileri, rûhları teshîr eden sessiz, fakat son derece akıcı bir şiir şekline büründü.

Bunların içinde en mühim faktör de, üçüncüsüdür. Zîrâ hattatlar, Kur'ân-ı Kerîm'i en güzel şekilde yazıp çoğaltmak ihtiyacıyla temeyyüz etmiş insanlardır. Yâni bu yazıyı hüsn-i hat yapan Kur'ân yazma gayretidir." dedi.

Gerçekten İslâm hat san'atı örnekleri sadece şekil güzelliğiyle değil, muhtevâlarıyla da büyük bir gâyeye hizmet etmiştir. Bu san'atın terakkîsinde de asıl bu gâyenin ulvîliği rol oynamıştır.

Çünkü duvarlara asılan levhalara bakıldığında her birinin ya bir âyet-i kerîme, ya bir hadîs-i şerîf ya da bir kelâm-ı kibâr olduğu görülür. Bunlar, âdetâ nazarı onlara çarpanlara bir öğüt ve ibret mâhiyetindedir.

Ayrıca yazılan hilye-i şerîfeler, gönüllerdeki Hazret-i Peygamber muhabbetinin pek güzel nişânesi olmuş ve hattat icâzetnâmeleri de, hep bu suretle tanzîm edilegelmiştir.